

O‘ZBEKISTONDA QORA VA RANGLI METALL SANOATINI RIVOJLANTIRISH

Allanov Orifxon To‘xtayevich

Termiz davlat universiteti magistranti

ANNOTATSIYA

Ma'lumki, O'zbekistonda kon-metallurgiya sanoati iqtisodiyotning yetakchi tarmog'i hisoblanadi. Shuning uchun ham bu sohada ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va samaradorlikni yanada oshirish, zamoanviy texnologik imkoniyatlarni keng ko'lam bilan ishga solishga ishlariga alohida e'tibor ko'zi bilan qaralmoqda. Davlatimiz rahbarining O'zbekiston sanoatining kelgusidagi istiqbolli faoliyatini ta'minlash yo'lidagi izchil islohotlarga keng yo'l ochib, o'zi bosh-qosh bo'layotgani yurtimizda kon-metallurgiya sanoatini, jumladan, qora va rangli metall ishlab chiqarishni taraqqiy ettirishga zamin yaratmoqda.

Kalit so'zlar: rangli metall, iqtisodiyot, sanoat, metallurgiya, qora metall, xomashyo.

ABSTRACT

It is known that the mining and metallurgical industry in Uzbekistan is a leading sector of the economy. Therefore, special attention is paid to the expansion of production capacity and efficiency in this area, the widespread use of modern technological capabilities. The fact that the head of our state has paved the way for consistent reforms to ensure the future prospects of Uzbek industry lays the foundation for the development of the mining and metallurgical industry in our country, including the production of ferrous and non-ferrous metals. .

Keywords: non-ferrous metals, economy, industry, metallurgy, ferrous metals, raw materials.

АННОТАЦИЯ

Известно, что горно-металлургическая промышленность Узбекистана является ведущей отраслью экономики. Поэтому особое внимание уделяется расширению производственных мощностей и эффективности в этой сфере, широкому использованию современных технологических возможностей. То, что глава нашего государства заложил основу для последовательных реформ, обеспечивающих перспективность узбекской промышленности, закладывает основу для развития горно-металлургической отрасли нашей страны, в том числе производства черных и цветных металлов. .

Ключевые слова: цветные металлы, экономика, промышленность, металлургия, черные металлы, сырье.

KIRISH

So‘nggi yillarda mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar zamirida, birinchi galda, iqtisodiyotimizning ravraqi, vqatanimizning gullab-yashnashi uchun keng imkoniyatlar ochish, zarur shart-sharoitlar yaratishdek muhim va dolzarb vazifalar mujassam etilgan. Ko‘plab sanoat korxonalari, ishlab chiqarish, savdo ob‘ektlari ishga tushirilganligi, ayniqsa, mahalliy xomashyolar asosida turli mahsulotlar ishlab chiqarishga e‘tibor har qachongidan ham kuchaytirilayotganligi quvonarli hol bo‘lmoqda¹.

O‘zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda keyingi yillarda muhtaram Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev olib borayotgan izchil tinchliksevar siyosat tufayli, Markaziy Osiyo mintaqasi markazida joylashgan O‘zbekiston, nafaqat qo‘shni chegaradosh davlatlar bilan, balki uzoq va yaqin xorijiy davlatlar bilan ham do‘stona va ikki tomonlama ijtimoiy-iqtisodiy manfaatli ijtimoiy-iqtisodiy hamkorlik qilish tamoyilini asosiy maqsad qilib olganligi ham yaxshi samaralar berdi². E‘tirof etish kerakki, hozir O‘zbekiston tarixiy taraqqiyot davrini boshdan kechirmoqda. Tabiiyki, tobora yuksalib borish, taraqqiyot va rivojlanish bosqichlarini yaxshi samaralar bilan bosib o‘tishda eng avvalo iqtisodiyotni rivojlantirish zarur. Ana shu muhim jihatni inobatga olgan davlatimiz rahbari nafaqat Markaziy Osiyo mintaqasida joylashgan davlatlar, balki uzoq va yaqin xorijiy davlatlar, xususan, Rossiya, Xitoy, AQSh, Yevropa Ittifoqi hamda boshqa mamlakatlar bilan mustahkam hamkorlik aloqalari o‘rnatishga muvaffaq bo‘ldi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

O‘zining yangi taraqqiyot va rivojlanish bosqichiga qadam qo‘ygan O‘zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzi tobora ortib borayotganligidan dalolat beruvchi yana bir muhim tashrifni eslatib o‘tmoqchiman. Gap shundaki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning taklifiga binoan Vengriya Bosh vaziri Viktor Orban 2021 yilning 29 mart kuni rasmiy tashrif bilan mamlakatimizga keldi. Eslatmoq joziki, ushbu oliy darajadagi tashrif hamda olib borilgan muzokoralar har ikkala davlat o‘rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarning sifat jihatidan yangi bosqichini boshlab berganligi bilan ahamiyatli bo‘ldi. Chunki olib

¹ O. Allanov. “O‘zbekiston iqtisodiyoti rivojlanish bosqichida”.T., Muharrir nashriyoti., 2018 yil.

² “Yangi O‘zbekiston” gazetasi. 2021 yil, 3 avgust soni.

borilgan muzokaralar davomida ikki tomonlama hamkorlik bobida hali ishga solinmagan juda katta imkoniyatlar borligi alohida ta'kidlab va e'tirof etib o'tildi. Shunisi muhimki, muzokaralar yakunida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev ham Vengriya Bosh vaziri Viktor Orban tomonidan har ikkala davlat o'rtasida ko'pqirrali sheriklikni kengaytirishga qaratilgan 10 dan ortiq hujjat imzolandi. Ushbu rasmiy tashrif doirasida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev hamda Vengriya Bosh vaziri Viktor Orban Toshkent viloyati Yuqori Chirchiq tumanida tashkil etilgan O'zbekiston – Vengriya Kartoshkachilik ilmiy markaziga tashrif buyurdilar. Ushbu markaz Vengriyadan keltirilgan kasallikka chidamli navlarni sinovdan o'tkazish va urug'lik kartoshka ishlab chiqarish bilan shug'ullanadi. Innovatsion usullar samarasida 2021-2023 yillarda hosildorlikni **30-50** foizgacha oshirish mo'ljallangan. 2024 yilga borib, **21 ming tonna** urug'lik kartoshka yetishitirish, bu boradagi import o'rnini to'liq qopash maqsad qilingan. Men bu misolni yurtimiz iqtisodiyotini rivojlantirish uchun barchaga sohalarga alohida e'tibor ko'zi bilan qaralayotganligini ta'kidlash uchun keltirayapman.

Chunki bunday bunday keng ko'lamli kelishuvlar, imzolanayotgan shartnomalar, yurtimizga kiritilayotgan investitsiyalar tabiiy ravishda mamlakatimizning kelgusi taraqqiyotini jadallashtirishda muhim ahamiyat kasb etuvchi muhim omillar sanaladi. Zero, mamlakatimizga kiritilayotgan investitsiyalar, yaqin qo'shni va boshqa xorijiy davlatlar bilan iqtisodiy, savdo-sotiq, madaniy sohalarni rivojlantirish borasida ikki tomonlama manfaatli asoslarda tuzilayotgan shartnomalar, tobora mustahkamlanib borayotgan samarali hamkorliklar tufayli mamlakatimizning hamma hududlarida natijasi yuksak bo'layotgan bunyodkorlik ishlari boshlab yuborilgan. Hayotimizning barcha qirralarini, iqtisodiyotimizning hamma soha va tarmoqlarini birdek qamrab oluvchi miqyosi keng loyihalarni bosqichma-bosqich hayotga tadbiq etish ishlari jadal sur'atlar bilan davom ettirilmoqda. O'zbekiston tom ma'nodagi iqtisodi barqaror rivojlanayotgan, istiqboli porloq davlatga aylanib bormoqda.

Ta'kidlamoq o'rinliki, keyichalik, ya'ni taraqqiyotning yuksala borishi ishlab chiqarish sohasiga, sanoat tarmoqlariga yangidan kashf etilgan texnika hamda texnologiyalarning joriy etilishi tufayli iqtisodiy taraqqiyot ham bir qadar jadallasha borgan. O'tgan yigirmanchi asr boshlariga kelib, texnik taraqqiyot va ilm-fan rivojlanishi tufayli qilingan ixtiro hamda kashfiyotlar, ayniqsa, metallurgiya sanoatining taraqqiy etishi natijasida temir yo'l tizimlari kengaytirilgan, masofalar uzaytirilgan, kuchli dengiz transportlari, yuk tashuvchi avtotransport faoliyat yurita boshlagan.

Hozirgi kunda esa biz dunyo bo‘ylab jadal rivojlanish jarayonlari davom etayotgan, iqtisodiyot tobora ilgarilab borayotgan bir davrda yashayapmiz. O‘zbekiston ham mustaqillikka erishgach, jahon maydonida o‘zining iqtisodiy qaddini tiklay va mustahkamlay boshladi. Buni alohida ta’kidlayotganimning boisi shundaki, O‘zbekiston atigi 30 yil ichida bir paytlar Sho‘rolar imperiyasining oddiygina agrar respublikasidan iqtisodiyoti, sanoati, turli ishlab chiqarish sohalari barqaror va jadal rivojlanayotgan mamlakatga aylandi³. Chunki qo‘lga kiritilgan mustaqillik tufayli ishlab chiqarishning turli sohalarida asrlar osha tarkib topib kelgan, ammo asrlarda deyarli unutilayozgan mehnat an‘analari qayta tiklanishiga erishildi, sanoat, savdo, bozor munosabatlarida asqotadigan tajribalar yana hayotga qaytarilishiga muvaffaq bo‘lindi. Ayniqsa, mustaqil O‘zbekistonimiz iqtisodiyotini rivojlantirishda, birinchi navbatda, og‘ir sanoatni rivojlantirishga katta ahamiyat qaratildi. Xususan, qora va rangli metallurgiya sohalarini taraqqiy ettirish borasida samarali harakatlar boshlab yuborildi. Qadim-qadim zamonlardan buyon pista ko‘mir vositasida ilk temirchilik asbob-uskunalirini yaratgan, temir eritish va quyish ishlarini mahorat bilan olib borgan ajdodlarning munosib vorislari sifatida yurtimizda metallurgiya sohasi va shunga asoslangan sanoat ishlab chiqarishi o‘ziga xos tarzda rivojlana boshladi. Endilikda o‘zbek metallurglari zamonaviy ilm-fan, yangi texnik va yuksak texnologiyalarga holda ish yuritmoqdalar. Tabiiyki, bu darajaga yetgunga qadar mamlakatimiz metallurgiyasi shonli tarixiy yo‘lni bosib o‘tdi.

XULOSA VA MUNOZARA

Mamlakatimizda izchillik bilan olib borilayotgan yaqin qo‘shni xorijiy davlatlar bilan olib borilayotgan ikki tomonlama foydali hamkorliklar hamda yurtimizda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarning samaralari to‘g‘risida atroflicha so‘z yuritayotgan ekanman, iqtisodiyotimizni rivojlantirishga qaratilgan bu kabi xayrli ishlar eng janubiy hududi bo‘lmish Surxondaryo viloyatida qanday natijalar berayotganligi bilan bog‘liq bir-ikki misol keltirib o‘tmoqchiman. Chunki mamlakatimiz iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlashda istiqbolli loyihalarni amalga oshirishning o‘rni va roli beqiyos. Zero, aniq hisob-kitoblar asosida puxta ishlab chiqilgan Dasturlar asosidagi bunday loyihalar mamlakatimiz sanoatini, xalq xo‘jaligini, umuman, turli ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Buni Surxondaryo viloyatida keyingi to‘rt yil ichida amalga oshirilgan ishlar misolida ko‘rishimiz mumkin.

³ O. Allanov. “O‘zbekiston iqtisodiyoti rivojlanish bosqichida”.T., Muharrir nashriyoti., 2018 yil.

REFERENCES

1. “Yangi O‘zbekiston” gazetasi. 2021 yil, 3 avgust soni.
2. Nurutdinov A.S. v.b. “Mustaqil O‘zbekiston og‘ir sanoatining bayroqdori”. “O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi” davlat ilmiy nashriyoti., T., 2014 yil.
3. Qora va rangli metallarning chiqindi va va qoldiqlarini qayta eritishga tayyorlashda xavfsizlik qoidalari. T., 2010., “O‘zmetkombinat”.
4. Allanov O. “O‘zbekiston iqtisodiyoti rivojlanish bosqichida”.T., Muharrir nashriyoti., 2018 yil.
5. Mansurov S.M., Shodmonov E.Sh. “Bozor infratuzilmasi”. Toshkent Davlat Yuridik instituti, 2003 yil.